



Triumf lewicy. Zwrot na prawo. Polska scena polityczna w latach 2000-2005

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Linia chronologiczna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Marcin Chruściel, Karol Kloc, *Polska w Unii Europejskiej – proces akcesyjny i priorytety polskiej polityki w ramach UE*, „Poliarchia” 2013, nr 1, s. 90–91.

- Cytat za: Izabela Kaźmierczak, *Polityka gospodarcza i społeczna Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2001–2005) a program ideowy lewicy*, „Societas et Ius” 2014, nr 3, s. 96–110.
- Cytat za: Rafał Klepka, *Wizje państwa w programach wyborczych z 2005 r. Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, „Chorzowskie Studia Polityczne” 2008, nr 1, s. 153–155.

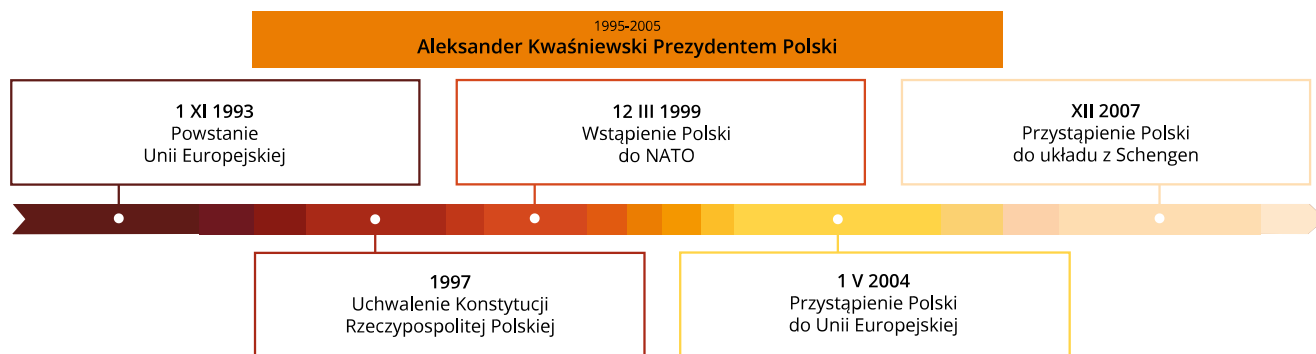


Triumf lewicy. Zwrot na prawo. Polska scena polityczna w latach 2000-2005

Premier Kazimierz Marcinkiewicz podczas obchodów 62. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego. Marcinkiewicz pełnił funkcję Prezesa Rady Ministrów z ramienia PiS od października 2005 do lipca 2006 roku

Źródło: Zuska, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pogarszająca się sytuacja gospodarcza w Polsce w latach 90. XX w., spadek tempa rozwoju, wzrost bezrobocia oraz niska wykrywalność przestępstw i nieskuteczność sądownictwa przyczyniły się do radykalizacji nastrojów społecznych. Rolnicy, wzburzeni spadkiem dochodów i brakiem państwowej ochrony dla krajowych producentów żywności, organizowali blokady dróg. Na początku XXI w. do władzy doszedł Sojusz Lewicy Demokratycznej, na drugą kadencję został wybrany prezydent Aleksander Kwaśniewski, a na scenie politycznej pojawiły się nowe partie. Tamte wybory bardzo mocno zmieniły układ sił, wydawało się, że lewica ma silny mandat do dalszego rządzenia – to za czasów, gdy premierem był Leszek Miller, Polska została przyjęta do Unii Europejskiej. Jednak społeczeństwo polskie, niezadowolone z efektów lewicowego gabinetu oraz licznych afer, w kolejnych wyborach postawiło na prawicowe Prawo i Sprawiedliwość.



Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz polską scenę polityczną w XXI wieku.
- Wyjaśnisz fenomen popularności Samoobrony.
- Porównasz programy Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości i wyjaśnisz, dlaczego PiS zdecydował się na sojusz polityczny z Ligą Polskich Rodzin i Samoobroną.

Triumf lewicy

Wybory prezydenckie z dnia 8 października 2000 r. zakończyły się zwycięstwem dotychczasowego prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Drugie miejsce przypadło Andrzejowi Olechowskiemu, dopiero trzecie zajął lider [Akcji Wyborczej Solidarność](#) (AWS) Marian Krzaklewski.



Donald Tusk – polski polityk, współzałożyciel Platformy Obywatelskiej i jej przewodniczący w latach 2003–2014, w latach 2007–2014 prezes Rady Ministrów.

Źródło: European People's Party, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.0.

Kłęska wyborcza Mariana Krzaklewskiego oraz konflikty w AWS spowodowały osłabienie, a później rozpad Akcji. Popularność Olechowskiego, której dowiodły wybory prezydenckie, oraz kryzys w [Unii Wolności](#) (UW) przyczyniły się do powstania nowego ugrupowania – Platformy Obywatelskiej (PO). Liderami PO, oprócz Andrzeja Olechowskiego, zostali Maciej Płażyński, wywodzący się z AWS, oraz Donald Tusk z Unii Wolności. Rosnąca popularność Lecha Kaczyńskiego, ministra sprawiedliwości w rządzie Jerzego Buzka, umożliwiła części działaczy prawicy dawniej związanych z [Porozumieniem Centrum](#) (PC) utworzenie w 2001 r. partii o nazwie Prawo i Sprawiedliwość (PiS). Na jej czele stanął Jarosław Kaczyński. Na scenie politycznej pojawiły się ponadto Liga Polskich Rodzin (LPR) pod przewodnictwem Romana Giertycha oraz Samoobrona Rzeczpospolitej

Polskiej kierowana przez Andrzeja Leppera. LPR odwoływała się do ultraprawicowych tradycji katolicko-narodowych, natomiast [populistyczna](#) Samoobrona wychodziła naprzeciw roszczeniowym postawom tej części wyborców, którzy nie odnaleźli się w nowym układzie społeczno-gospodarczym (przede wszystkim rolników).

Wybory parlamentarne we wrześniu 2001 r. przyniosły sukces blokowi SLD i Unii Pracy (UP), poza sejmem znalazły się AWS i Unia Wolności – ich miejsce zajęły PO, PiS oraz LPR. W sejmie po raz pierwszy pojawili się działacze Samoobrony, którzy do tej pory byli znani z organizowania blokad drogowych i protestów przed budynkiem Sejmu. Przeciw części posłów z tej partii toczyły się postępowania sądowe. Wyborczy sukces Samoobrony przerwał monopol Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL) w sprawach rolnictwa i wsi.

Na podstawie: wybory2001.pkw.gov.pl/sjw1_k.html

Porównaj skład sejmu po wyborach w 1997 i 2001 r. Wskaż najważniejsze różnice.

Nowy premier Leszek Miller w sejmowym **exposé** skrytykował działania poprzednich rządów i zapowiedział program naprawy państwa. Priorytetem lewicowego gabinetu było przezwyciężenie kryzysu gospodarczego, zmniejszenie bezrobocia oraz negocjacje w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Koalicja z PSL okazała się przedsięwzięciem trudnym i krótkotrwałym. Premier, niezadowolony z braku poparcia ludowców dla niektórych projektów ustaw w sejmie, zdymisjonował ministrów z tej partii i zdecydował się na utworzenie rządu mniejszościowego.

Przedstawiciele nowego gabinetu stwierdzili, że **stagnacja** gospodarcza jest wynikiem posunięć prezesa Narodowego Banku Polskiego Leszka Balcerowicza i Rady Polityki Pieniężnej, postulującej utrzymanie kontrolowanej inflacji i silnej złotówki. Jednak po dwóch latach większość społeczeństwa bardzo krytycznie oceniała rządy SLD. Zarzucano mu brak koncepcji na rozwiązanie polskich problemów oraz wytykano liczne afery i skandale z udziałem działaczy tego ugrupowania. Postępujący kryzys w SLD doprowadził do ustąpienia premiera Millera, którego zastąpił Marek Belka.

Opozycyjne partie PO i PiS proponowały **lustrację** oraz obiecywały uzdrowienie państwa, m.in. przez zniesienie przywilejów władzy oraz zaostrzenie kar za nadużycia gospodarcze i przestępstwa pospolite.

„Balcerowicz musi odejść”

Było to hasło propagandowe Andrzeja Leppera, nawiązujące do **demagogicznej** i populistycznej oceny radykalnych zmian w polskiej gospodarce zapoczątkowanych w grudniu 1989 r. przez Leszka Balcerowicza i kontynuowanych przez kolejne rządy. Reforma Balcerowicza polegała na odejściu od gospodarki socjalistycznej, przywróceniu



Leszek Miller – polski polityk i politolog, w latach 2001–2004 prezes Rady Ministrów i przewodniczący Komitetu Integracji Europejskiej, w latach 1999–2004 i 2011–2016 przewodniczący Sojuszu Lewicy Demokratycznej.

Źródło: Adrian Grycuk, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

wolnego rynku, dominacji prywatnej formy własności, stabilizacji finansów państwa oraz wprowadzeniu mocnego pieniądza. Korzystne zmiany ekonomiczne wiązały się jednak z istotnymi kosztami społecznymi: obniżeniem dochodów znacznej części społeczeństwa, wzrastającym bezrobociem oraz zmniejszeniem pomocy społecznej ze strony państwa.



Andrzej Lepper przemawiający do rolników, demonstracja na ulicach Warszawy przeciwko polityce rządu i wstąpieniu Polski do UE, zorganizowana przez Samoobronę 4 marca 2003 roku.

Wyjaśnij, dlaczego Samoobrona zyskała tak duże poparcie w wyborach, że weszła do parlamentu.

Źródło: Contentplus.pl, Stentor, licencja: CC BY-SA 3.0.

Zwrot na prawo

Kolejne wybory parlamentarne, które odbyły się w październiku 2005 r., przyniosły zwycięstwo Prawu i Sprawiedliwości. Ugrupowanie to nie zdołało jednak uzyskać większości umożliwiającej samodzielne powołanie rządu. Niepowodzenie negocjacji z PO było przyczyną powołania mniejszościowego rządu PiS z Kazimierzem Marcinkiewiczem jako premierem. Dominującą pozycję tej partii na polskiej scenie politycznej potwierdziło zwycięstwo Lecha Kaczyńskiego w wyborach prezydenckich w listopadzie tego samego roku.

Na podstawie: wybory2005.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/M/index.htm

Wskaż wszystkie możliwe konfiguracje koalicji rządzących. Uzasadnij swoje propozycje.

Brak politycznej stabilizacji w parlamencie doprowadził w połowie 2006 r. do porozumienia PiS z Samoobroną i LPR. Przywódca Samoobrony Andrzej Lepper, krytykowany dotychczas przez PiS, został wicepremierem i ministrem rolnictwa, a Roman Giertych z LPR otrzymał stanowisko wicepremiera i ministra edukacji narodowej. Mimo powstania koalicji

parlamentarnej rządowi nie udało się uniknąć kolejnych konfliktów ani dymisji premiera. Nowym szefem rządu został Jarosław Kaczyński.



Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DoZ1jdjic>

Nagranie filmowe dotyczące triumfu lewicy oraz zwrotu na prawo.

Słownik

Akcja Wyborcza Solidarność (AWS)

koalicja polityczna powstała w czerwcu 1996 r. o charakterze centroprawicowym, skupiająca środowiska dawnej opozycji antykomunistycznej, m.in. NSZZ „Solidarność”, Stronnictwo Konserwatywno-Ludowe i Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe; po wygranych wyborach parlamentarnych w 1997 r. utworzyła koalicję rządową z Unią Wolności z Jerzym Buzkiem jako premierem; przewodniczącym AWS był Marian Krzaklewski

Unia Wolności (UW)

partia polityczna o charakterze centrowym powstała w 1994 r. z połączenia Unii Demokratycznej, założonej przez Tadeusza Mazowieckiego, oraz Kongresu Liberalno-Demokratycznego; postrzegana była jako partia inteligencji, przedstawicieli wolnych zawodów i przedsiębiorców; w kwestii gospodarki głosiła poglądy liberalne, popierała decentralizację państwa i dalsze reformy, sprzeciwiała się idei radykalnej

lustracji; na jej czele stali kolejno: Tadeusz Mazowiecki, Leszek Balcerowicz, Bronisław Geremek i Władysław Frasyniuk

Porozumienie Centrum (PC)

partia polityczna o charakterze chrześcijańsko-demokratycznym, funkcjonująca w latach 1990–2002 i założona przez działaczy skupionych wokół Jarosława Kaczyńskiego; podczas wyborów prezydenckich w 1990 r. PC popierało Lecha Wałęsę; przez pewien czas wchodziło w skład koalicji AWS; w 2001 r. najważniejsi działacze Porozumienia utworzyli Prawo i Sprawiedliwość

demagogia

(z gr. *demagogia* – kierowanie ludem, od *demos* – lud + *agogos* – wiodący, prowadzący) sposób pozyskiwania poparcia przez głoszenie nierealnych, zgodnych z oczekiwaniami ludzi haseł i obietnic

exposé

przemówienie programowe wygłaszane przez przewodniczącego rządu (desygnowanego na premiera) na forum parlamentu (jednej z jego izb)

lustracja

(z łac. *lustratio* – oczyszczenie, przegląd) działania mające na celu usunięcie funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa i ich współpracowników z życia publicznego w byłych państwach komunistycznych

opozycja

(z łac. *oppositio* – opór, przeciwstawianie się) partia lub partie polityczne, które sprzeciwiają się polityce rządu oraz otwarcie ją krytykują

populizm

(z łac. *populus* – lud) zjawisko polityczne polegające na odwoływaniu się do „woli ludu” lub „zwykłego obywatela” w celu zdobycia władzy; populizm jest terminem nieostrym, często wykorzystywanym w debacie publicznej do zdyskredytowania oponenta

stagnacja

(z łac. *stagnatio* – zastój) brak wzrostu gospodarczego

Słowa kluczowe

Aleksander Kwaśniewski, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Donald Tusk, Lech Kaczyński, Andrzej Lepper, Leszek Miller, III Rzeczpospolita, świat na przełomie tysiącleci

Bibliografia

D. Błaszczak, *Wybory prezydenckie w latach 2000–2010. Lubelszczyzna versus Polska. Socjologiczno-politologiczna analiza zachowań wyborczych*, „Rozprawy Społeczne” 2011, t. 5, nr 1.

M. Chruściel, K. Kloc, *Polska w Unii Europejskiej – proces akcesyjny i priorytety polskiej polityki w ramach UE*, „Poliarchia” 2013, nr 1.

R. Klepka, *Wizje państwa w programach wyborczych z 2005 r. Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, „Chorzowskie Studia Polityczne” 2008, nr 1.

Linia chronologiczna

Polecenie 1

Zapoznaj się z linią chronologiczną i wykonaj polecenia.

Polecenie 2

Wymień przyczyny rozpadu koalicji SLD-UP.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Opisz, czym charakteryzowała się polityka Andrzeja Leppera.

Twoja odpowiedź

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



W którym roku miał miejsce rozpad koalicji SLD-UP-PSL?

☐ W 2005 r.

☐ W 2004 r.

☐ W 2001 r.

☐ W 2003 r.

Kto kierował Radą Ministrów po ustąpieniu z funkcji premiera Leszka Millera w 2004 r.?

☐ Longin Pastusiak

☐ Józef Oleksy

☐ Marek Belka

☐ Marek Borowski

Ćwiczenie 2



Rozwiń podane skróty partii politycznych. Wielkość liter ma wpływ na poprawność odpowiedzi.

AWS –

LPR –

PSL –

PiS –

PO –

Ćwiczenie 3



Uzupełnij poniższe zdania odpowiednimi wyrazami. Zwróć uwagę na kolejność wymienianych obok siebie partii politycznych (ułóż je w kolejności alfabetycznej).

Koalicja SLD-PSL-UP to koalicja rządowa, która powstała po zwycięskich dla koalicji wyborczej wyborach parlamentarnych z , zawiązana przez , i . Koalicja rozpadła się , a rząd mniejszościowy i niewielkich partii lewicowych zakończył działalność po przegranych wyborach parlamentarnych w .

2005

UP

centrolewicowa

3 marca 2003

19 października 2001

SLD

SLD

SLD-UP

PSL

Ćwiczenie 4



Przyjrzyj się poniższemu wykresowi i wykonaj polecenie.

Wyniki wyborów do sejmu w 2001 roku (w %).

Label : Sojusz Lewicy Demokratycznej - Unia Pracy

Value : 47%

Label : Samoobrona

Value : 11,5%

Label : Polskie Stronnictwo Ludowe

Value : 9,1%

Label : Platforma Obywatelska

Value : 14,1%

Label : Prawo i Sprawiedliwość

Value : 9,6%

Label : Liga Polskich Rodzin

Value : 8,3%

Label : Mniejszość Niemiecka

Value : 0,4%

Na podstawie: https://wybory2001.pkw.gov.pl/sjw1_k.html

Określ, czy koalicyjny komitet wyborczy SLD w takiej konfiguracji był w stanie samodzielnie sprawować władzę.

Tvoja odpowiedź

Ćwiczenie 5



Przyporządkuj nazwiska liderów partii politycznych w latach 2001–2005 do nazw ugrupowań.

Jarosław Kalinowski

LPR

Jarosław Kaczyński

PO

Marek Pol

PSL

Donald Tusk / Maciej Płażyński

AWS

Roman Giertych

UP

Andrzej Lepper

Samoobrona

Marian Krzaklewski

PiS

Ćwiczenie 6



Przeanalizuj poniższą fotografię i na jej podstawie wykonaj polecenia.



Źródło: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Podaj imiona i nazwiska oraz funkcje osób oznaczonych na fotografii cyframi od 1 do 3.

1.

2.

3.

Na podstawie własnej wiedzy i materiału z lekcji określ, jaki dokument został podpisany na fotografii. Podaj dokładną datę jego podpisania.



Zapoznaj się z poniższym tekstem, a następnie na jego podstawie wykonaj polecenie.

((Marcin Chruściel, Karol Kloc

Polska w Unii Europejskiej – proces akcesyjny i priorytety polskiej polityki w ramach UE

Polska do UE przystąpiła w 2004 r. [...] Przede wszystkim chęć wypełniania próżni, w jakiej Polska znalazła się po rozpadzie porządku jałtańskiego. [...] Przystąpienie do UE można traktować jako próbę wydostania się z sytuacji powstałej po dezintegracji bloku wschodniego. Alternatyw brakowało – Federacja Rosyjska i niestabilne republiki postradzieckie nie oferowały Polsce niczego, co można było uznać za atrakcyjne. [...] Polska mogła dążyć do integracji z ówczesnymi Wspólnotami Europejskimi lub pozostać osamotniona między wschodem i zachodem Europy. [...] nie bez znaczenia było także zapatrzenie Polaków w Zachód. Przez lata komunizmu kraje Europy Zachodniej jawiły się im jako oazy szczęścia i dobrobytu. Nie dziwi więc, że priorytetem wszystkich rządów po 1989 r. stało się dołączenie do tego grona. Hasła wyborcze prezydenta Lecha Wałęsy, obiecującego przekształcić III Rzeczpospolitą w drugą Japonię, czy Donalda Tuska, zamierzającego uczynić z Polski „zieloną wyspę” na wzór Irlandii, przyczyniły się do sukcesów wyborczych tych polityków. [...] Kolejnym powodem, dla którego Polska chciała przystąpić do Unii, było postrzeganie członkostwa jako szansy modernizacyjnej dla kraju. W przeciwieństwie do państw „starej” Europy, w Polsce głównym motorem integracji nie było zagwarantowanie pokoju, a rozwój gospodarczy. Perspektywa rozwijającej się w ramach wspólnego rynku gospodarki, wspieranej funduszami unijnymi, przekonywała Polaków do idei zjednoczonej Europy.

Wyjaśnij, dlaczego Polska dążyła do przystąpienia do Unii Europejskiej.



Zapoznaj się z podanymi tekstami źródłowymi i na ich podstawie wykonaj polecenia.

Tekst A

((W 2001 r. Prawo i Sprawiedliwość wskazywało, że siłą w największym stopniu odpowiedzialną za niepowodzenia Polaków jest Sojusz Lewicy Demokratycznej. Jako remedium na większość trudności PiS widziało surowe prawo, którego gwarantem miał być szczególnie wówczas popularny, ze względu na piastowanie stanowiska ministra sprawiedliwości, Lech Kaczyński. Jednak bardzo silnie z programu partii w roku 2001 wyłaniał się nurt rozliczeniowy, czego wyrazem wydają się być słowa: „Nie da się, mimo wysiłku oszustów, złać tradycji solidarnościowej i peerelowskiej, w jednym szeregu postawić katolickich duszpasterzy i urzędników od ateizacji, chrześcijaństwa i nihilizmu moralnego”.

Według PiS sanacja Polski musi się rozpocząć od oczyszczenia elit politycznych z ludzi związanych ze sprawowaniem władzy w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Już w 2001 r. wśród propozycji partii znajdowały się: powołanie urzędu antykorupcyjnego, likwidacja zarządu śledczego Urzędu Ochrony Państwa, nowelizacja kodeksu karnego. Szczególną wagę PiS przywiązywało do zmiany roli Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, której skład, zamiast być ciałem politycznym, powinien się rekrutować spośród kandydatów przedstawionych przez stowarzyszenia twórców i stowarzyszenia naukowe. W swoim programie z 2001 r. PiS bardzo ogólnikowo przedstawiało proponowane rozwiązania gospodarcze, akcentując jedynie konieczność wprowadzenia ułatwień dla przedsiębiorców oraz ochronę polskiego rynku przed zagraniczną konkurencją. Program przewidywał także, choć mało precyzyjnie, konieczność obniżki podatków. PiS proponowało także powrót do finansowania służby zdrowia z budżetu państwa, a więc likwidację Kas Chorych. W zakresie budownictwa

mieszkaniowego PiS wskazywało na konieczność stworzenia funduszu budownictwa mieszkaniowego. Bezrobocie miałoby spadać dzięki programowi „Absolwent” kierowanemu do ludzi młodych.

Cytat za: Rafał Klepka, *Wizje państwa w programach wyborczych z 2005 r. Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, „Chorzowskie Studia Polityczne” 2008, nr 1, s. 153–155.

Tekst B

((Program Platformy Obywatelskiej z kolei wskazywał jako najważniejsze podjęcie reform gospodarczych. Postulowana była tu przede wszystkim liberalizacja prawa gospodarczego, w szczególności zmniejszenie liczby wymaganych koncesji i zezwoleń oraz szybsze niż dotychczas rejestrowanie nowo powstałego przedsiębiorstwa. PO chciała obniżenia podatku dochodowego do 15% oraz obniżenia pozapłacowych kosztów pracy. Wskazywała na konieczność przywrócenia równowagi pomiędzy uprawnieniami przedsiębiorców i pracowników przez zwiększenie swobody w kształtowaniu umów o pracę. Centralnym punktem programu stała się deklaracja o konieczności wprowadzenia 15% podatku liniowego, o którym partia mówi: „Podatek liniowy oznacza nie tylko obniżenie obowiązujących dotychczas stawek podatkowych, ale wprowadza racjonalny i sprawiedliwy system obciążeń fiskalnych dla obywateli. Projekt ten przewiduje równocześnie likwidację wszystkich ulg podatkowych i tak zwanej „kwoty wolnej”. Platforma Obywatelska w swoim programie proponowała też likwidację wielu agend i agencji rządowych, których istnienie według partii tożsame jest z nadmierną biurokracją. Likwidacja Kas Chorych w tamtym kształcie powinna, według programu Platformy Obywatelskiej, wiązać się ze stworzeniem listy gwarantowanych przez państwo świadczeń medycznych. Już w swoim pierwszym programie PO proponowała zmniejszenie liczebności rad gmin oraz senatu, który miałby składać się z 32 senatorów, z których połowa to marszałkowie województw, zaś pozostałych 16 senatorów wybieranych miałoby być bezwzględną większością głosów, po jednym z każdego województwa stanowiącego

okręg wyborczy. Taki senat, według PO, zajmowałby się w szczególności problematyką regionalną. Problem budownictwa mieszkaniowego Platforma Obywatelska proponowała rozwiązać poprzez wprowadzenie nowych przepisów w zakresie przyznawania dodatków mieszkaniowych.

Cytat za: Rafał Klepka, *Wizje państwa w programach wyborczych z 2005 r. Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, „Chorzowskie Studia Polityczne” 2008, nr 1, s. 153–155.

Porównaj oba programy partii politycznych PiS i PO. Podaj, kto według tych partii był odpowiedzialny za zły stan finansów i gospodarki polskiej.

Wymień po pięć rozwiązań z programów każdej z partii.

Program PiS

Program PO



Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenia.

Tekst A

W exposé premier Leszek Miller podkreślił potrzebę szybkiej i skutecznej naprawy sytuacji pieniężnej Skarbu Państwa, prezentując szereg planowanych przez swój rząd ulepszeń w gospodarce. Kilka miesięcy później, w styczniu 2002 r., koalicja SLD–UP–PSL przyjęła program gospodarczy na najbliższe lata. Jego koncepcje zakładały wsparcie rozwoju infrastruktury i budownictwa mieszkaniowego opartego na preferencyjnych kredytach, a także kontynuację procesu prywatyzacji nierentownych przedsiębiorstw państwowych, co doprowadziło ostatecznie do wzrostu gospodarczego na poziomie 5 proc. w roku 2005. W międzyczasie minister finansów zapowiedział wprowadzenie planowanego pakietu udogodnień dla przedsiębiorczości, zmiany w przepisach o stosunku pracy, w tym zmniejszenie kosztów zatrudnienia pracownika. Ministerstwo zamierzało także zająć się wnioskami o zmianę kwoty wolnej od podatku na tzw. zerowy PIT, dzięki któremu uzyskane pieniądze byłoby można przeznaczyć na pomoc finansową dla najmniej zarabiających. Kolejne punkty programu gospodarczego obejmowały m.in. kompleksowe uszczelnienie systemu ubezpieczeń rolniczych (KRUS).

Cytat za: Izabela Kaźmierczak, *Polityka gospodarcza i społeczna Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2001–2005) a program ideowy lewicy*, „Societas et Ius” 2014, nr 3, s. 96–110.

Tekst B

W toku prac nad poprawą finansów Belka zaproponował wdrożenie planu „łatania dziury budżetowej”. Ograniczeniu wydatków państwa przez zawieszenie podwyżek dla pracowników oświaty, zamrożenie progów podatkowych czy wysokości pensji w tzw. budżetówce

towarzyszyło zwiększenie uzyskiwanych dochodów. Rząd przyjął zapowiadany pakiet ustaw ołobudżetowych, które obniżyły wysokość płac urzędników i skorygowały finanse przeznaczone dla pomocy społecznej, następnie zdecydował się na wprowadzenie podatku dochodowego od przychodów kapitałów pieniężnych (zwany „podatkiem Belki”) oraz akcyzy na energię elektryczną.

Cytat za: Izabela Kaźmierczak, *Polityka gospodarcza i społeczna Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2001–2005) a program ideowy lewicy*, „Societas et Ius” 2014, nr 3, s. 96–110.

Tekst C

((Redukcja świadczeń socjalnych, którą najbardziej odczuły osoby o najniższym dochodzie, oraz wprowadzenie nowych podatków („podatek Belki”), zapowiedzi zamrożenia waloryzacji emerytur oraz zniesienia świadczeń pomostowych, likwidacji zasiłków chorobowych, funduszy alimentacyjnych oraz pomysł wydłużenia wieku emerytalnego to nie jedyne „grzechy” lewicowego rządu. Dalej można wymieniać zbytnią liberalizację gospodarki (np. podjęcie procesu reprivatyzacji, wprowadzenie podatku liniowego CIT itd.) czy brak implementacji przygotowywanych programów (Pierwsza praca, Posiłek dla ucznia itd.), które okazały się jedynie zapowiedziami. Brak skuteczności rozwiązań w pogarszającej się sytuacji ekonomicznej kraju był najbardziej odczuwalny przez ludzi najbiedniejszych oraz miał odzwierciedlenie w recesji na rynku pracy.

Cytat za: Izabela Kaźmierczak, *Polityka gospodarcza i społeczna Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2001–2005) a program ideowy lewicy*, „Societas et Ius” 2014, nr 3, s. 96–110.

Tekst D

((W drugiej połowie 2002 r. Marek Belka dobrowolnie ustąpił z ministerialnego stanowiska, oficjalnie tłumacząc się wyczerpaniem pomysłów. Wśród nieformalnych powodów wymieniało się spór z premierem Millerem o obniżenie stóp procentowych oraz kształt

budżetu na rok 2003. Nowym ministrem finansów został ceniony przez środowiska lewicowe profesor Grzegorz Kołodko, który zaproponował własne rozwiązanie problemu deficytu budżetowego: abolicję podatkową. Miała ona polegać na tym, że osoby będące dłużnikami Skarbu Państwa po wpłaceniu 7,5 proc. wartości zaległych funduszy traciłyby status dłużnika. W toku prac nowa ustawa ulegała różnym modyfikacjom. W ostatecznej wersji kwota podlegająca zwrotowi wzrosła do 12 proc. Pomimo zatwierdzenia przez parlament dokument zakwestionował prezydent Kwaśniewski, kierując go do Trybunału Konstytucyjnego. Sąd orzekł jego niezgodność z ustawą zasadniczą.

Cytat za: Izabela Kaźmierczak, *Polityka gospodarcza i społeczna Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2001–2005) a program ideowy lewicy*, „Societas et Ius” 2014, nr 3, s. 96–110.

Porównaj teksty A i C. Oceń, czy plan naprawy budżetu państwa za rządów Leszka Millera został w pełni zrealizowany.

Na podstawie tekstu B i własnej wiedzy wytłumacz, czym jest tzw. podatek Belki.

Na podstawie tekstu D wyjaśnij, dlaczego Marek Belka zrezygnował w 2002 r. z funkcji ministra finansów.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Kalinowska

Przedmiot: Historia i teraźniejszość, Historia

Temat: Triumf lewicy. Zwrot na prawo. Polska scena polityczna w latach 2000-2005

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

VI. Świat i Polska w latach 1991-2001. Uczeń:

7) wyjaśnia przyczyny i konsekwencje objęcia władzy przez ugrupowania postkomunistyczne w Polsce w 1993 roku;

VII. Świat i Polska w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku. Uczeń:

8) charakteryzuje różne wizje wyjścia Polski z postkomunizmu i wyjaśnia, na czym polegało polityczne znaczenie wyborów parlamentarnych i prezydenckich 2005 roku w Polsce;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) charakteryzuje polityczne spory o kształt wolnej Polski;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje okoliczności przejęcia władzy przez lewicę na początku XXI w., a potem zmiany i zwycięstwa prawicy;
- charakteryzuje polską scenę polityczną w XXI w. i jej przedstawicieli;
- analizuje i omawia programy polityczne najważniejszych partii.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom temat lekcji, nawiązując do zagadnień opisanych w sekcji „Wprowadzenie”. Omawia cele lekcji.
2. Nauczyciel poleca uczniom, aby zgłaszali swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią swoje pomysły, a pozostały jeszcze jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel uzupełnia informacje.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszycie minimum pięć pytań do tekstu dotyczącego polskiej sceny politycznej w pierwszej dekadzie XXI w. Uwaga: każde z pytań powinno rozpoczynać się od słowa „dlaczego”. Uczniowie spacerują po klasie i na umówiony dźwięk znajdują kogoś do pary, następnie zadają pytania sformułowane podczas czytania tekstu i na nie odpowiadają.
2. Praca z multimedium („Linia chronologiczna”). Uczniowie, pracując w parach, analizują treść polecenia 2: „Wymień przyczyny rozpadu koalicji SLD-UP”, dyskutują, a następnie zapisują wnioski. Wybrane grupy omawiają swoje rozwiązanie i spostrzeżenia na forum klasy.

3. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1, 2 i 3 z sekcji „Sprawdź się”. Nauczyciel sprawdza poprawność wykonanych zadań, omawiając je wraz z uczniami.
4. Uczniowie ponownie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia 4 i 6 wyświetlone przez nauczyciela na tablicy. Konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Wybrany uczeń lub ochotnik podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.
2. Na zakończenie nauczyciel omawia przebieg zajęć oraz ocenia pracę uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia interaktywne nr 7 i 8. Przygotuj uzasadnienia poprawnych odpowiedzi.

Materiały pomocnicze:

D. Błaszczak, *Wybory prezydenckie w latach 2000–2010. Lubelszczyzna versus Polska. Socjologiczno-politologiczna analiza zachowań wyborczych*, „Rozprawy Społeczne” 2011, t. 5, nr 1.

M. Chruściel, K. Kloc, *Polska w Unii Europejskiej – proces akcesyjny i priorytety polskiej polityki w ramach UE*, „Poliarchia” 2013, nr 1.

R. Klepka, *Wizje państwa w programach wyborczych z 2005 r. Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, „Chorzowskie Studia Polityczne” 2008, nr 1.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z informacjami w sekcji „Linia chronologiczna”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.